

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 34/18

Λουξεμβούργο, 20 Μαρτίου 2018

Αποφάσεις στις υποθέσεις C-524/15 Luca Menci, C-537/16 Garlsson Real Estate SA κ.λπ. κατά Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) και στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-596/16 Enzo Di Puma κατά Consob και C-597/16 Consob κατά Antonio Zecca

Η αρχή «ne bis in idem» μπορεί να περιορισθεί χάριν της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και των χρηματοπιστωτικών αγορών της

Εντούτοις, ένας τέτοιος περιορισμός δεν πρέπει να βαίνει πέραν των ορίων του απολύτως αναγκαίου για την επίτευξη των σκοπών αυτών. Η ιταλική ρύθμιση περί χειραγωγήσεως της αγοράς ενδεχομένως να είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης

Η αρχή «ne bis in idem» ορίζει ότι ουδείς μπορεί να διωχθεί ή να καταδικασθεί ποινικά δύο φορές για την ίδια παράβαση¹. Το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα αναγνωρίζεται τόσο από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης)² όσο και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)³. Σε 4 ιταλικές υποθέσεις, ζητείται από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει την αρχή αυτή στο πλαίσιο της οδηγίας περί ΦΠΑ⁴ και της οδηγίας περί των χρηματοπιστωτικών αγορών⁵.

Υπόθεση C-524/15, Menci – Η ιταλική φορολογική αρχή επέβαλε στον Luca Menci διοικητική κύρωση λόγω μη καταβολής του ΦΠΑ για το 2011. Κατά του L. Menci ασκήθηκε εν συνεχεία ποινική δίωξη για τα ίδια πραγματικά περιστατικά ενώπιον του Tribunale di Bergamo (πρωτοδικείου Μπέργκαμο, Ιταλία).

Υπόθεση C-537/16, Garlsson Real Estate κ.λπ. – Το 2007, η εθνική επιτροπή κεφαλαιαγοράς της Ιταλίας (Commissione Nazionale per le Società e la Borsa, Consob) επέβαλε στον Stefano Ricucci διοικητική κύρωση για χειραγωγή της αγοράς. Ο S. Ricucci προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων. Στο πλαίσιο της αναιρέσεως του ενώπιον του Corte suprema di cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Ιταλία), προέβαλε ότι είχε ήδη καταδικασθεί με αμετάκλητη απόφαση το 2008, για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, και ότι του είχε επιβληθεί ποινική κύρωση η οποία ήρθη λόγω αμνηστίας.

Με τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, το Tribunale di Bergamo και το Corte suprema di cassazione ερωτούν μεταξύ άλλων το Δικαστήριο σχετικά με τη συμβατότητα της σωρεύσεως διώξεων και κυρώσεων με την αρχή «ne bis in idem».

Με τις σημερινές αποφάσεις του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, στις προαναφερθείσες καταστάσεις, κατά του ίδιου προσώπου χωρεί ενδεχομένως σώρευση «ποινικών διώξεων/κυρώσεων» και «διοικητικών διώξεων/κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα» για τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Μια τέτοια σώρευση διώξεων και κυρώσεων συνιστά περιορισμό της αρχής «ne bis in idem».

¹ Απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, βλ. AT αριθ. 19/13).

² Άρθρο 50 του Χάρτη.

³ Πρωτόκολλο (άρθρο 4) της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών.

⁴ Οδηγία 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕ 2006, L 347, σ. 1).

⁵ Οδηγία 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγωγήσεως της αγοράς (κατάχρηση αγοράς) (ΕΕ 2003, L 96, σ. 16).

Το Δικαστήριο αποφαινεται ότι τέτοιοι περιορισμοί πρέπει να δικαιολογούνται, η δε σχετική δικαιολογία υπόκειται στις απαιτήσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης⁶. Προς τούτο, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι μια εθνική ρύθμιση που επιτρέπει τη σύρρευση διώξεων και κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα πρέπει:

- να επιδιώκει **σκοπό γενικού συμφέροντος** δυνάμενο να δικαιολογήσει μια τέτοια σύρρευση διώξεων και κυρώσεων, δεδομένου ότι αυτές οι διώξεις και αυτές οι κυρώσεις πρέπει να επιδιώκουν **συμπληρωματικούς σκοπούς**,
- να περιέχει **σαφείς και ακριβείς κανόνες** που να παρέχουν στον πολίτη τη δυνατότητα να προβλέψει ποιες πράξεις και ποιες παραλείψεις δύνανται να αποτελέσουν το αντικείμενο μιας τέτοιας σωρεύσεως διώξεων και κυρώσεων,
- να διασφαλίζει **τον συντονισμό μεταξύ των διαδικασιών** προκειμένου να μειωθεί στο απολύτως αναγκαίο η πρόσθετη επιβάρυνση που συνεπάγεται αυτή η σύρρευση διαδικασιών για τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, και
- να διασφαλίζει ότι η **αυστηρότητα του συνόλου των επιβαλλομένων κυρώσεων** περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο σε σχέση προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως.

Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει εάν οι απαιτήσεις αυτές πληρούνται εν προκειμένω και να βεβαιωθεί επίσης ότι οι επιβαρύνσεις που απορρέουν *in concreto* για το εμπλεκόμενο πρόσωπο από μια τέτοια σύρρευση δεν είναι υπέρμετρες σε σχέση προς τη σοβαρότητα της διαπραχθείσας παραβάσεως. Το Δικαστήριο εκτιμά τέλος ότι οι απαιτήσεις στις οποίες υπόκειται, κατά το δίκαιο της Ένωσης, η ενδεχόμενη σύρρευση διώξεων και κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα παρέχουν ένα επίπεδο προστασίας της αρχής «*ne bis in idem*» το οποίο δεν αποκλίνει από αυτό που κατοχυρώνεται στην ΕΣΔΑ. Βάσει των εκτιμήσεων αυτών, το Δικαστήριο επισημαίνει, στην απόφαση **Menci**, ότι ο σκοπός της διασφάλισης της εισπράξεως του συνόλου του οφειλόμενου ΦΠΑ στο έδαφος των κρατών μελών δύναται να δικαιολογήσει τη σύρρευση διώξεων και κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα. Όσον αφορά την εθνική ρύθμιση που επιτρέπει την άσκηση ποινικών διώξεων ακόμη και μετά την επιβολή απρόσβλητης διοικητικής κυρώσεως ποινικού χαρακτήρα, το Δικαστήριο παρατηρεί, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το εθνικό δικαστήριο, ότι η ρύθμιση αυτή διασφαλίζει μεταξύ άλλων ότι η σύρρευση διώξεων και κυρώσεων την οποία επιτρέπει δεν βαίνει πέραν των ορίων του απολύτως αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού.

Με την απόφαση **Garlsson Real Estate κ.λπ.**, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο σκοπός της προστασίας της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών της Ένωσης και της εμπιστοσύνης του κοινού στα χρηματοπιστωτικά μέσα δύναται να δικαιολογήσει τη σύρρευση διώξεων και κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα. Εντούτοις, παρατηρεί, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το εθνικό δικαστήριο, ότι **η ιταλική ρύθμιση που προβλέπει την επιβολή κυρώσεων για τη χειραγώγηση της αγοράς δεν φαίνεται να σέβεται την αρχή της αναλογικότητας**. Πράγματι, η εθνική αυτή ρύθμιση επιτρέπει την εξακολούθηση διοικητικής διαδικασίας ποινικού χαρακτήρα για τα ίδια πραγματικά περιστατικά για τα οποία έχει ήδη εκδοθεί καταδικαστική ποινική απόφαση. Όμως, η ποινική κύρωση φαίνεται να μπορεί να καταστείλει αφ' εαυτής την παράβαση κατά τρόπο αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εξακολούθηση διοικητικής διαδικασίας ποινικού χαρακτήρα για τα ίδια πραγματικά περιστατικά για τα οποία έχει ήδη εκδοθεί μια τέτοια καταδικαστική ποινική απόφαση **θα έβαινε πέραν των ορίων του απολύτως αναγκαίου** για την επίτευξη του σκοπού της προστασίας των αγορών. Περαιτέρω, η ρύθμιση αυτή φαίνεται να μη διασφαλίζει ότι το σύνολο των κυρώσεων είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως.

⁶ Σύμφωνα προς το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, κατά το οποίο «κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων».

Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-596/16 και C-597/16, Di Puma και Zecca – Το 2012, η Consob επέβαλε διοικητικές κυρώσεις στον Enzo Di Puma και στον Antonio Zecca για πράξεις καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως εμπιστευτικών πληροφοριών. Με τις αναιρέσεις που άσκησαν ενώπιον του Corte suprema di cassazione, υποστήριξαν ότι, στην ποινική διαδικασία για τα ίδια πραγματικά περιστατικά η οποία είχε κινηθεί παράλληλα με τη διοικητική διαδικασία, το ποινικό δικαστήριο είχε διαπιστώσει ότι οι πράξεις καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως εμπιστευτικών πληροφοριών δεν είχαν αποδειχθεί. Η ισχύς του δεδρασμένου αυτής της αμετάκλητης αθωωτικής αποφάσεως ποινικού δικαστηρίου απαγορεύει, κατά το εθνικό δικονομικό δίκαιο, την εξακολούθηση της διοικητικής διαδικασίας για τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Στο πλαίσιο αυτό, το Corte suprema di cassazione ερωτά το Δικαστήριο εάν, λαμβανομένης υπόψη της αρχής «*ne bis in idem*», η οδηγία περί των χρηματοπιστωτικών αγορών αντιτίθεται σε μια τέτοια εθνική ρύθμιση. Η οδηγία αυτή επιβάλλει πράγματι στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέψουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές διοικητικές κυρώσεις για τις παραβάσεις της απαγορεύσεως των πράξεων καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως εμπιστευτικών πληροφοριών.

Με τη σημερινή απόφασή του, το Δικαστήριο αποφαινεται ότι μια τέτοια εθνική ρύθμιση δεν αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, λαμβανομένης υπόψη της **αρχής του δεδρασμένου**, η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο στην έννομη τάξη της Ένωσης όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις. Περαιτέρω, οσάκις **υφίσταται αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται η ανυπαρξία παραβάσεως**, η εξακολούθηση διαδικασίας για την επιβολή διοικητικού προστίμου ποινικού χαρακτήρα θα ήταν ασυμβίβαστη με την αρχή «*ne bis in idem*». Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, η εξακολούθηση της διαδικασίας αυτής **θα έβαινε προδήλως πέραν του αναγκαίου** για την επίτευξη του σκοπού της προστασίας της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών της Ένωσης και της εμπιστοσύνης του κοινού στα χρηματοπιστωτικά μέσα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το πλήρες κείμενο των αποφάσεων ([C-524/15](#), [C-537/16](#) καθώς και [C-596/16 και C-597/16](#)) είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106